

Viliam Klimáček

hejtovaňja

MARENČIN PT

hejtovaňja

Viliam Klimáček

• **hejtovaňja** •

MARENČIN PT

*Napísanie knihy formou štipendia a vydanie knihy
z verejných zdrojov podporil Fond na podporu umenia*

Copyright © Viliam Klimáček, 2025
© Marenčin PT, spol. s r. o., Bratislava, 2025
Jelenia 6, 811 05 Bratislava
marencin@marencin.sk www.marencin.sk
Cover © Marenčin Media
Layout © Marta Blehová
1086. publikácia, 1. vydanie

ISBN 978-80-569-1336-9 (viaz.)
ISBN 978-80-569-1337-6 (ePDF)
ISBN 978-80-569-1338-3 (ePub)

keby štúrovci mali internet

Skratki internetovje:

BPS	<i>bodaj teba parom skáral</i>
RDH	<i>ritnej djerki hvízdaňja</i>
Ä	<i>ňelzä</i>
TJB	<i>tupuo jak budzogáň</i>
KVU	<i>kjež tĩ čjelki uljetli</i>
Hunbug	<i>maďarskuo drístaňja</i>

krall	kto zlatku bi chceu obecati na vec narodnu nach sa ozve
hodza_mm	Kolko litrou veci národnej za tú zlatku bude?
pravdomil	ožere sa nám Janko zas a aňi rjadok ňenapíše
krall	RDH
pravdomil	trafena hus zagagala
krall	basen nerastje ako kukol pri ceste a ruzu svina nezozerje
ludewit	Mládenci, velmi ma srdce bolí, že slovenčinu našu tak v internetovej komunikácii krivíte a režete, akobi ste ňejakí jaňičjari boli, čjarki a mekčeňe viňechávaťe, lebo musíte písať rýchlo, ale jazyku nášmu pomalosť a rozvaha svedčí.
pravdomil	aj sám najvišší vás hreší, štúrovci, no ja vjem, že ňikdi ste ňemali na vjac než na búchaňja do stola a krčmovje pesňe falošním hlasom ťahaňja

krall	TJB
hodza_mm	Mislím, že ňejakí Uhrón nám do našej d'ebatnej izbice vošjeu a mali bi sme ho vikúriť.
pravdomil	kúrté, kúrté, len abi sťe samí ňezhoreli
krall	BPS
ludewit	Mládenci, bratja moji v boji o jazik náš zocelení, dovoľte mi čosi povedať. Tjeto interňetovje novoti zabijajú ducha pospolitostí. Kde sú tje časi, keď sme si na Ďevín virazili a slovanskje mená si dávali? Ťeraz muožme hovoriť každí s každím, čo nám hrdlo ráči, ale slová zrazu ňemajú tú váhu, akú mávali. A ktokolvek ňevolaní muože vstúpiť medzi nás a škodiť nám a vismjevať sa. Opeť bi sme vstúpiť len do reči z očí do očí mali, obnoviť písanja listou atramentom, ba vrátiť bi sme sa mohli aj k poštovím holubom. Pametáte, ako ňedočkavo sme vizerali víreňja krídjel a šuchot perja na oblohe? Ťeraz nám len cinkňe zvonček interňetoví, mi utrjeme si mastňje ústa od kaše a síti a zaspávajúci od jedla chceme nájsť v hlave ňejakú mišljenku, no ňenachádzame ju, lebo nám ju kaša zalála. Ach, bratja moji v jaziku, odídme z tejto čertovej pošti, kím je čas.
krall	Drahí Ludevít, chcem ťi ukázať, že ešte vjem písať podľa pravidiľ, ktorje si ti vimisleu. Mňe sa ešte stále básňe v hlave naháňajú, chcú mi ruku podať, no bez flaštički vínka ich ňje a ňje na svetlo božje viťjahnuť.
hodza_mm	Áno, ňemali by sme sa báť, mali by sme byť a za pravdu sa biť a ňje škrjepiť sa ako starje baby na trhu.

ludewit Ach, Miloslave, ako bi si mi zaucho žeravje na líce vipáliu, keď stále do písma pľeťješ to tvoje Y!

hodza_mm To ňje ja, to Hattala vimisleu.

ludewit Vidíš, že vješ písať aj bez toho čertovho písmena.

krall hattala hattala KVV 😊

pravdomil tak dlho sa budete o písmenko hádať, až vám ujde budúcnosť

hodza_mm Hunbug. Stále ňejakje hejtovaňja.

krall pisem spracovi sjete nach toho PRDOMILA zablokuje nach je uz sveti pokoj

pravdomil Ä, pravdu ňeumličíš

ludewit Drahí Hodža, prjaťel muoj, verím, že ňje minulí. Prezívaš tento pravopis mojím svojepisom. Práva ňemáš!

pravdomil všetci mi budete svedkami, že ponúkam jednu zlatku Královi, ak do roka desiat dobrích básní po tridsať veršoch napíše

hodza_mm Ludévíte milý, veť Y je naskrze naším písmenom, odvođeným od ruskjeho jeru a tým sme my, slovanskí bratja, vyjadрили úctu k mohutňjemu ruskjemu dubisku, ku ktorjemu sa jak holátka v búrke a dažďi tíšňeme.

ludewit Pametáš si, jak Hollí, temer už slepí a hluchí prijau nás na svojej fare na Dobrej Vođe? A ňesúhlasiu s naším jazikom, od stredoslovenskoho rozličnorečja odvođením? Zrádňik bi ho učitíu, kebi sme ešte do voňavej reči našej votkali tvrdje Y jak ňejakú smradlavú kvetínu, čo aňi dobitok ňežere.

atila	ach, vi úbožjaci slovenskí nemali ste nijakých kráľou a tak ste si vimsfeli Svetopluka nestačila vám kráľovská uhorčina a tak ste si stvorili to hikaňja oslov ktorje jazikom nazivate: <i>vimazaňje skrze správcu sjetí</i>
krall	ti na trikrát vikidání hnojní voz toto si v Pešti spjevaj kde tá platja <i>vimazaňje skrze správcu sjetí</i>
ludewit	Smutno je mi, bratja drahí, kde ňje sú argumenti, šable rinčja.
hodza_mm	Hraňice tvojej slobodi sú aj mojimi hraňicami, ach, ako len tomu rozumjem...
krall	idem na litrík vínečka dñes ešče naposledi a prisahám na naše štíti tatranskje že od zajtra započnem písať
hodza_mm	Dobre ti prisaháš, Janko, štíti čosi vidržia!
ludewit	A ja idem na polovačku do lesa. Nič tak hlavu neprečistí ako flinta na pleci a slobodňje ňebo nad hlavou...

premeňeňa

Keď sa Gregor Szemzö raz ráno prebudíu z nepokojných snou, zistíu, že sa v posteli premeňiu na akísi obludní hmiz. Ležau na chrbte tvrdom jak pancjer, a keď sa trochu nadvihou, uvidéu svoje viklenutje, hñedje brucho rozdeleñje oblúkovitími vístuhami, kde sa na vrchole ešte horko-ťažko držala perina a tak-tak že ñeskĺzla dolu. Jeho početñje, voči ostatñjemu telu tenučkje nohi sa mu bezmocne hmíрили pred očami.

Čo sa to so mnou stalo? pomisleu si. Ľebou to sen. Jeho malá izba, tak ako ju poznau, stále spočívala medzi štirimi sténami. Na stole boli vzorñe zoradeñje kalamáre, do ktorích namáčaui perá, keď ñeznalím sedlákom z okolá písau za drobní peñjaz všakovakje žjadostí na vrchnost'.

Gregorou pohlad sa obrátiu k oknu a zachmúreñje počasje – bolo počuť, ako kvapki dažďa bubnujú na okenní plech – ho naplñilo melanchóliou. Čo kebi si ešte pospau a zabudou na všetki tjeťo bláznovstvá, pomisleu si, ale bolo to absolútñe ñemožnuo, lebo spávau vílučne na pravom boku a v terajšom stave sa do tejto polohi ñijako ñemohou prevrátiť. Nach sa akokolvek mikau, vždi sa prehupou len nazad. Skúšau to hádam stokrát, zatvoríu aj oči, abi ñemuseu viđeť svoje mihajúce sa nuožki, a húpau sa a húpau a prestau, až ho v boku zaklala tupá bolesť.

Ach, bože, akje som si len vibrau namáhavje povolañja? Deñ čo deñ s hlúpimi sedlákmí, čo majú v hlave len seno, visedávať a písať za ñich žjadostí na županskí úrad, či listíni pre pravotárou. Chlapi títo većšinou ñegramotní boli a vedeli len Slovenski, kím Gregor ovládaui uhorčinu, jak kebi bičom práskau.

Vlastným menom volau sa Gregor Šarkan, rodák z Hriňovej, no veďeu, že takto krštení v Uhroch karieru ňespraví, a preto preonačiu sa na Szemzö, denňe sa poctívo s listínami lopotíu, abi mu raz, ako boh dá, svitla práca pisárska u ňejakjeho pravotára, či ňebodaj v kancelárii zemskej.

Ale sni o lepšom živote narušilo klopaňja na dvere. – Gregorko, – volau hlas – bola to matka, – je trištvrte na sedem, ňechceu si odíšť?

Ten ňěžní hlas! Gregor sa zlakou, keď počuv ten svoj, ktorím odpovedau, ňepochibňe jeho včerajší hlas, do ktorjeho sa však akobi odňjekjal zdola mješalo ňepotlačiteľňje, bolestňje pípaňja, ktorje spočjatku slovám poňechávalo zrozumiteľnosť, no rušilo ich dozňeňja, že človek vlastňe ňeveďeu, či dobre počuje.

– ňepotrebuješ ňječo? – ozvala sa úzkostlivo tá, ktorá ho zrodíla, – načim, bi si Strakule sečki narezau a svinki obrjadíu.

Och, ako sa Gregorovi bridí tá hjojná robota! On je predsa mužom písma, mužom intelektu, ktorí jasnou hlavou svojou pracuje, ňje mozolnatímí dlaňami a ešťe aj druhím pomáha, veďe ich a keď sa to tak vezme, aj rozhoduje o ich životoch. Stačilo, abi sa mu ňejakí sedlák zňepáčiu, či pozreu naňho krivím okom mjesto tej psej poňížeností, čo tak milovau, a už mu písau žjadosť, ktorá bola máličko ňeúčtívá, ňje veľmi, ale tak akurát, abi tomu, čo ju rozochvenou rukou ňesje na úrad, ňevihovali.

– Gregorko, dobitok čaká, – zňeu matkin prestrašéní hlas, vistrjedaní klopaňím a potom sa dvere jeho izbi bojazlivo otvorili. Vo dverách stála zrobená bjelovlasá žena v spodňičke z kroja, na prsjach si ešťe zapínala živuoťik, keď bosou nohou vkročila do Gregorovej izbice a vikríkla. To čudo, ktorje ležalo na posteli, ňebolo jej sinom! Mať zalomila rukami a to ho privjedlo k horúčkovitím pohibom, pomocou ktorích sa chceu dostať zo zajatja perín, no len sa bezmocňe hojdau na posteli ako člnok na vlnách, čo privjedlo ho do stavu, kedi započau ohňivo uherski kláť.

Mama stála ňeschopná slova pred jeho postelou, na ktorej sa zví-
jau obludní chrobák s mnohými nožičkami a hlasom jej sina klál
v jazyku, ktorjemu sama porjadŇe ňerrozumela.

– Sinček muoj, – zaplakala stárka a oprela sa o pelast', bi ňeod-
padla na došćenú podlahu, – prečo ňehovoríš jazikom matki svojej
a otca? Ako ťi pomuoť, keď ťi slovka ňerrozumjem? Keď si pred
rokom slovenski prestau hovoriť, keď si sa preinačiu, stratila som
ťa prvíkrát, a ťeraz, – zaplakali starje oči a spod nočnjeho čepca sa
vikluc šediví vrkuočik, – ťeraz ťa strácam druhíkrát!

Slovenski chceťe? napajediu sa v duchu Gregor Szemzö a otvo-
riu ústa, premeňeňje na akesi ostrje hrizadlá a zakričau, či skuor
vipískou z celej sili: – Bohajeho, čuo je toto za ňeplechu?!

Tu básnik precitá, svieca dohorela, zore už brnejú, sen podivný
snil sa mu, no už nepamätá aký, snád' poviedka to bola, no divná
akosi že až, tak potrasie hlavou, nech je chmára preč, brko do kala-
mára omočí a pokračuje v básni, ktorú pred zaspatím započal:

Ej páňi na zámku, to vi dobre vedzte

Keď ste jadro vzali, škrapinu si zectě...

ako sa Matúš na skusy vybral

Podáva Samuel Reuss z Malohontu.

Matúš Plameň bol chlap ani jedľa, čo holou rukou piatich zurvalcov prebije a malíčkom splašené voly zastaví. Nuž, chlapisko toto obývalo na pokraji hory chalútku so staručkými rodičmi, s ktorými si vždy po zotmení, často ani petrolejku nezahoriac, vyprávali, ako asi darí sa druhým ľuďom v širom svete. Doma nežilo sa dobre, z každých troch grošov, čo vyrobili, dva odkotúlali sa do kráľovskej kasy. Vtedy jedného večera pristál na podokenici vtáčik-letáčik a takto zaspieval:

Oj, ľudia boží, z predälekej zeme prichádzam, kde v potokoch medovina tečie, na poli rastie chlieb biely aj čierny a v hore na stromoch visia makové koláče. Vládné tam premúdra cárovná, ktorá každého poddaného zná po mene, a keď dosiahne pätnásť rok, vtisne mu do dlane zlatku a ak je súci, hodvábom ho zaojde a vezme do svojich služieb. V tej zemi keď ľudia potrebujú pluh, idú ku kováčovi a on im jeden zadarmo ukuje, ak potrebujú koňa, idú do stajní a vezmú si žrebca a tak je tam so všetkým. Máš všetko, čo potrebuješ, a potrebuješ, čo máš. Tá zem zaslúbená volá sa Rusko a pozýva chrabrych junákov, by do nej prišli skúsiť šťastie.

Tu si Matúš spomenul na básničky, čo im pán rektor v škole čítali, veršiky o mohutnom dubisku slovanskom, ktorý konármi prikryje každé vtáča, i holiatko nebohé hoc aj z diery biednej, akou je jeho domovina. I rozhodol sa synok na skusy vyraziť.

Všetci jeho kamaráti chodili tam, kde slnko zapadalo, no Matúš ako jediný vybral sa, odkiaľ vyjde. Mať mu napiekli podplameníky a obaja so staručkým otcom na kúsok vypravovali syna. Na okraji hory Matúš zapichol do stromu nožík a povedal otcovi:

Ňaňo, keď budem dlho preč, len vytiahnu tento nožík, a keď potečie voda, žijem, ak víno, je mi dobre, no ak krv sa vyvalí, Ňaňko môj, to voniam fialky odspodu.

Zaplakali mať, vzdychli si Ňaňo a hrdý syn odhrnul chrastie a podho lomožil sa horou. Zvečera príde na čistinku, kde škulaťavá starinka plače.

Čo vám je, babička?

Smutno mi, synak môj, samej tu v lese, nemáš slzičku niečoho, čo by gágor potešilo?

I hľadím pravým okom doľava a ľavým doprava.

Veru nemám, staruška, ale natrhám bobúľ, dám ich skvasiť a na vašom kotlíku lesnô pitie vypálím.

Jak povedal, tak spravil. Pobudol do rána pri starkej, vypálil čučoriedkovicu, ona nalôchala sa mocne a hneď jej hlások o oktávu poskočil.

Zato, že mi oči krážom idú, vidím, že máš dobré srdce, preto darujem ti tento prútik, keď ním niekoho pošibeš, skamenie, a kto bol skamenený, ožije. Tu máš aj čarovný lopúch, keď ním potrieš mŕtvych odrezané hnáty, prirastú hneď k sebe a trupy obživnú. A tento kvietok jak ktorékoľvek zviera ovonia, jeho reči porozumieš. Chod', synak, do Ruska je ešte dlhá cesta...

Matúš sa ani nestihol spýtať, ako vie, kam má namierené, keď starinka vyparila sa aj s čistinkou jak gágor a on sa ocitol samučičký sám na poľnej ceste. Ešte týždeň mu trvalo, kým prišiel až na hranice svojho kráľovstva, ale ohnivý nápoj, čo starenke vypálil, mu z malej fľaštičky dodal vždy síl.

Ide, ide, keď zrazu pred ním plot sa týči z pichľavého trnia. Za plotom bolo Rusko. Z diaľky Matúš videl horieť mnoho ohňov

a predstavil si s úsmevom, ako pri vatrách sedia veselí ľudia, pálenô pijú, tancujú a družne sa bavia. I príde k bráne, ktorú stráži urastený bojar, celý v železe odetý.

Stoj, – zahrmlí železník, – kto si a čo chceš?

Som Matúš Plameň z Koruny Uhorskej a na skusy idem. Pustíš ma?

Z našej ríše sa ujsť nedá a vojsť do nej je veľmi, veľmi ťažké. Čo mi dáš, keď ťa pustím?

Podplameníky som zjedol, ničoho nemám.

Daj mi tvoje šaty, už ma železná košeľa omína, chcem si ľa-nové háby ponosiť.

I Matúš dal ozbrojencovi všetko do nitky a ako ho bôh stvoril, vpustený bol do Ruska. Naveľa naveľa prišiel k prvému ohníku, čo oňahdy videl. Nesedeli pri ňom hodujúci dedinčania, boli to horiace chalupy. Všade váľali sa odťaté ruky a nohy, hlavy tmavé aj plavé, mužské aj detské. Matúš potrel čarovným lopúchom jednu i ona zocelila sa s krkom krásnym havraňovlasej dievčiny. Matúš hanblivo zakryl si prirodzenie.

Čo sa ti stalo, krásna deva?

Cárovná nás potrestala, mládenec švárny, – i šibla očkom ta, čo Matúš najviac prikrýval, – bo sme slabo dane platili. Neúroda a hlad nás sužovali, čo sa urodilo, zobrali vojaci a zvyšok zožrali kobylky. To sú moji bratia, sestry, rodičia, strýkovia a tety.

Ukázala na odťaté ruky a trupy okolo seba a horko zaplakala. Neboj sa, krásavica, aké ti je meno?

Suliko.

Tak sa dívaj, Suliko, – riekol Matúš a jedného po druhom oživil lopúchom umrlčie trupy a Suliko zvitála sa s blízkymi.

Nevedeli sa mu všetci vyďakovať za spásu a kývali mu na rozlúčku, až kým za obzor nezašiel. Dokonca mu aj nové háby darovali, aby nahý na posmech nemusel chodiť. Medzitým jeho ňaňo doma sa ošívali, nevydržiac ku stromu ísli, nožík vytiahli

a pozrimeže, voda tečie! I uľavilo sa starkému a radostne krivkajúc vrátili sa domov.

Ako si tak jeho syn v cudzej zemi v novom šate vykračuje, narazí na hovoriace pole. To tráva tam kvíli, plače a boha prosí o pomoc. Čo to je? Prizrie sa Matúš Plameň lepšie a vidí, že nie tráva, ale ľudské hlavy v nej hovoria. V zemi zakopaní sú živí ľudia až po krk, len hlava im trčí a hmyz nebeský pichá, saje, žerie ich, kruté súženie im prinosiac.

Kto ste, dobrí ľudia, a začo ste až po krk v zemi?

Joj, udatný pocestný, včera okolo išiel kočiari s najmilostivejšou cárovnou a tej sa zdalo, že dosť hlboko sme sa nekľanali, a tak nás cárica naša premúdra všetkých dala do hlíny zakopať.

Matúš nelenil a jal sa neborákov rukami vyhrabávať, a keďže bol mocný za desiatic, do hodinky vyhrabal celú dedinu.

A kde vlastne som, dobrí ľudia? Ako sa táto krajina menuje?

V Rusku si, pocestný, najmocnejšou cáricou spravovanom.

Toto nemôže byť Rusko, – diví sa junák, – tu predsa ľuďom neublížujú.

Od tej chvíle zmĺkli všetci vyhrabaní, ani by si jazyk zhltnúť a už z nich pocestný nedostal ani slovo, len mu rýchlo zakývali a strátili sa v najbližšej hore. Matúš vedel, že dľa zvykoslovia po rozsekaných a zahrabaných musí stretnúť dačo tretie, čomu by od psoty odpomohol, ale nič také neprišlo, bo dej sa zrýchlil. Pred ním zrazu zjavil sa jagavý palác zo všetkých najjagavejší, zo zlata a drahokamov postavený, strážený trikrát tak veľkými chlapmi v železe odetými, ktorí Matúša rovno pred cárovnú predviedli.

Cárica bola práve v dobrom rozmare a vypočula si Matúšov prívet, ako túži spoznať jej ríšu a že by jej rád slúžil, a ona, že môže, ak vydrží deň a noc jej stádo svini pásť.

A čo by nie? Ja som sa doma napásol všetkého.

Uvidíme, – usmiala sa cárica, – ale ak sa ti jediná svinka stratí, prídeš o hlavu, rozumieš?

Pozvala Matúša na obed, na jednom konci sedel on a na druhom ona, stôl bol tak dlhočizný, že Matúš temer na ňu nevidel, zľava i sprava sedeli dvorania a všetci si naberali zo zlatej misy polievku. Keď prišla až k junákovi, skoro mu žufanka vypadla z rúk! V polievke plávali ľudské oči. Cárca aj jej dvorania chlípali polievku ostošeť aj s očami, čo pukali im v ústach ani bobule hrozna, šťava od pyskov im striekala, no oni sa len grgajúc rehotali.

Chutí ti, cudzinec? To sú oči tých, ktorí videli, čo nemali.

Matúšovi hneď prešiel hlad, a keď sa nikto nedíval, hádzal okále cárciným psom, ktoré v sieni pobehovali kade-tade, stravu žobroniac. Ani si ústa nestihol otrieť, keď ho odvedli do chlieva, vtisli mu do dlaní železný bodec a kožený bič a musel vyraziť so stohlavým stádom na pašu.

Len čo prekročili bránu paláca, svine rozutekali sa do všetkých strán, no Matúš bol majster biča a práskaním stádo dal raz-dva do poriadku. I poznali svinky, že majú nad sebou pastiera nad pastierov a dívali sa naňho vďačne, sťaby ľudskými očami. Matúš nelenil, vzal čarovnú kvetinku od strigy, bo striga to isto bola, čo jej pálenô zhotovil, dal kvietok ovoňať najbližšej mašure a tá prehovorila ľudským hlasom.

Ej, Matúš, Matúš, pastier náš výborný, kebys ty vedel, čo ti hrozí! Zato, že si nás tak pekne do poriadku dal, prezradíme ti tajomstvo. Nie sme my svine ledajaké, v blate si voľkajúce, sme zakliati bojari vznešených rodov z celej šíre Rusi.

Ktože vás zaklial?

Cárca, ktorej sme verne slúžili, no potom sa jej zalačnelo po našich majetkoch. Daj si ty na ňu pozor, Matúš Plameňom zvaný, lebo chytro ona zhasne sviecu života tvojho. Za žiadnu cenu, keď ťa pozve v noci do svojich komnát, nesmieš zaspáť, lebo ti bude ameň.

A prečo by pani vznešená pastiera do komnát pozývala?

Joj, cáríci našej medzi nohami večný oheň horí, a každého, kto ho aspoň na chvíľu neuhasí, na sviňu premení.

I Matúš prešiel zrakom celé stádo a uvidel uhýbajúce sa oči bojarov, čo skrotiť nevedeli cárícu premocnú, čo mužovi zvlášť je hanba.

Ďakujem ti, stádočko moje verné, príde deň, keď sa vám za vaše rady odmením. Ale teraz načim sa vrátiť do paláca.

Vyhladnutý Matúš zasadol v miestnosti hodovnej k večeri, teraz podávala sa polievka, v ktorej ľudské uši plávali. I tú dvorania chlíпали ostošesť a Matúš hádzal uši lačným psiskám, no cáríca nejedla a z obloka svoje stádo počítala.

V polievke sú tí, ktorí počuli, čo nemali, – rečie, – dobre si sa správal, junák, stádo si mi celé navrátil, preto dneska príď do mojich komnát, keď služobníci z teba spláchnu blato a pot.

Matúša podvečer rúce dievky umyli, vonnými olejčkami natreli i vypravili do komnát, kde už cáríca ležala v košielke pavučinkovej.

Túto noc ma musíš sedemkrát šťastnou spraviť, – riekla, – inak ti beda.

Matúš však dobre poznal život i pustil sa s chuťou do práce, hoci cáríca nerestná zvíjala sa pod ním stáby kľbko hadov. Potešil ju raz, dvakrát, trikrát, ba potešil ju aj štyrikrát, a keď mu sily dochádzali, pošibal ju prútikom a divožena skamenela. Prespal sa vtedy Matúš chvíľočku, kvasu popil, údenej rybky zakúsol, pošibal ju znova, cáríca ožila, a tak dielo dokončil aj siedmykrát.

Keď už svitalo, ozvalo sa mohutnô švitoreníe vtáctva. Na dvore zámku stála vtáčia veža a z jej okienok vylietavali húfy vtáčkov-speváčikov do sveta šíriť, ako dobre sa žije na Rusi. I Matúš pochopil, že sa dal oklamať, keď vtáčkovi falošnému doma uveril, no ničoho na sebe nedal znáť. Cáríca ho pozvala na raňajky, kde všetci dvorania opäť chlíпали polievku, v ktorej ľudské jazyky plávali.

Varili ju z tých, ktorí povedali, čo sa hovoriť nesmie, – usmiala sa cárica premocná, vládkyňa Rusi spanilá, a vidličkou napichla jedon ružový, ešte krútiaci sa jazyk a vložila si ho do úst.

Ten patril najväčšiemu filozofovi nášmu, – riekla žviakajúc, – ale nám nenačím ľudu múdreho, len poslušného.

Vtedy z chlievov ozvalo sa kvičanie mohutné a stádo sviní hotovalo sa na pašu.

Popas ich, Matúš junák, večer ma musíš sedemdesiatšedemkrát šťastnou urobiť, – a s tými slovami vystrčila ho zo siene hodovnej.

To numero však aj junákovi mocnému zdalo sa povážlivé i vedel, že treba konať. Na lúkach pred palácom spolu so stádom pripravil sprisahanie. Keď sa z paše vrátili a cárovná svinky spočítala, odobral sa junák do jej komnát na nočnú robotu. Predtým však vypýtal sa ešte čerstvého vzduchu naložiť, a keď sa cárica nedívala, vběhol do stajní a pošibal stádo prútikom od strigy. Tu svine razom sa zmenili na húf urastených bradatých bojarov, ktorí sa až po pás klaňali novému pánovi a ďakujúc za odkliatie mu večnú vernosť sľúbili. Bojarom odkliala sa zároveň aj zbroj, a preto tam stáli, krivé šable v rukách trímajúc, či tetivy lukov naťahujúc, vložiac do nich smrteľné šípy.

Matúš sa vrátil akoby nič a kým stihla žena nerestná povedať zdravstvuj, pošibal ju prútikom a cárica skamenela. Vtedy zahvizdol na prstoch, až sa celý zámok zatriasol, vtáčia veža zborila sa, vtáctvo falošné odletelo naverímboha a do komnát vtrhlo sto bojarov dychtiacich po pomste.

Nadarmo im Matúš prikazoval, že cárovná skamenela a už im neublíži, bojar ju mečmi a palcátmi rozbili jak sochu na márný prach, bo to, že ich na zvery nečisté premenila, im vadilo menej, než že vysmiala sa mužnosti ich poníženej. A rovno tam Matúša Plameňa za nového cára Rusie ustanovili. Bolo že to radosti!

Cár Matúš Ogoňok Prvý z väznic prepustil všetkých, čo dala zlá cárovná zavrieť, rozdal ľudu pôdu a otvoril cárske sýpky, nech už

viac v šírej Rusi nie je hladomor. Potom sa vybral so vznešeným sprievodom, v hermelínovom kožuchu oblečený do tej dediny, ktorú prve horieť videl, našiel krásnu Suliko, požiadal ju o ruku a ustanovil ju cáricou.

Vtedy aj jeho ňaňo choručký, idúc horou na huby a černice, vytiahol zo stromu nožík, a keď uvidel, že z neho víno tečie, nevydržal a od radosti nachlípal sa stromového moku, že tam hneď otrundžený zaspal.

Medzitým v Rusii šírej začali sa nové časy, na stolci sedel mladý premúdry cár, po boku s mladou cáricou a odvtedy Matúš Plameň a Suliko Prekrásna carovali, až kým nepomreli.

To ale dlho netrvalo, bo jednej noci sa bojari dohodli, že z tolkej slobody sa ruský ľud zopsuje, keď chýba mu železná ruka, a tak vtrhli do komnát nádherných a Matúša, Suliko, aj ich tri deti v kolískach podrezali krivými šablami od ucha k uchu a z krvi stiecť nechali a tým na Rusi samoderžavie obnovili, ale to je, moji milí, už celkom iná poviestka.

Štefánikou šál

Krásna neznáma moja, takto rozhodol som sa osloviť Vás v liste svojom, hoc obaja vieme, že si nie sme neznámi, ba naopak, no o tom viete iba Vy a našťastie nie Váš prísny papá, ktorý by Vás možnože aj vydedil, čo ako priateľ najbližší ťažko by som niesol. Keby Ste videli, ako mi tu hore vo výške troch kilometrov drkocú zuby zimou, možno by Ste sa zasmiali, Krásna neznáma moja, pretože i keď mám trojmo teplú bavlnenú bielizeň, generálsku uniformu s levíčkami mojej milovanej Republiky Česko-Slovenskej, na nej dva svetre a celkom navrchu koženú pilotskú kombinézu, chlad do mňa vrta nebožiecom veľmi neústupne, tak sa aspoň hrejem predstavami o Vás a píšem tento dopis, spomenúc si na rok 1905, keď prvýkrát soznámili sme sa, Krásna známa-neznáma moja.

Vtedy som stihol od Vás uchytiť aj nejaké bozky a len my vieme, že aj čosi viac, no už-už som Vás musel samu nechať, lebo výprava astronomická vytiahla ma až na najvyšší končiar Európy. Vtedy som s priateľom prvýkrát zdolal Mont Blanc, ostanúc tam niekoľko dní v observatóriu, čo je prihrdé meno pre drevenú chatrč, do ktorej ťahalo snáď ešte viac než v tomto talianskom letúne, v ktorom sedím na mieste pozorovateľa.

Chatrč však bola vybavená ďalekohľadom a prístrojmi všelijakými a i preto mohol som sa oddať druhej láske najväčšej, pozorovaniu Marsu, slnečných škvŕn, neprestajne mysliac na Vaše pery malinové a bozky horúce, čo hriali len pri pomyslení na ne. Výprava naša nebola slávnou, bo sme tam skoro s priateľom zamrzli, pomaly strádaúc hladom, no v poslednej chvíli nás zachránili horali na pomoc nám vyslaní a s nimi sme z Mont Blancu zostúpili,

hoci sa mi prihodila istá patália a ja nemôžem ju nespomenúť. Ten smotanovo biely šálik, ktorý Ste mi darovali pred cestou na končiar, mi v prudkom poryve vetra odohnalo z krku a už som videl len, bieleho vtáka pripomínajúc, jeho odlet v diaľ, kde sa krútil a prevaľoval vo vlnách veterných a na počudovanie nepadal, vôbec nie, ba výšku naberal a v okamihu bol nad Mont Blancom, ba ešte aj výš.

Krásna neznáma moja, odvtedy si predstavujem, že Váš šálik smotanovo biely niekde stále drží sa v ovzduší, že mu prúdy vzduchové a vetry nečakané nedovoľujú spadnúť a on dodnes kdesi lieta, držaný aj mojou láskou k Vám a odvažujem sa dúfať, že aj Vašimi citmi ku mne. Šálik ten videl všeličo, keď sme sa milostne prekárali, a Vy Ste mi ho viazala okolo očí, na slepú babu sa hrajúc, či ja viazal som oči Vám, a Vy museli Ste hádať, čím sa Vás dotýkam, či lyžičkou striebornou, či prsteňom pečatným, ba aj na kopček zmrzliny jahodovej na Vašom sladkom brušku prišlo, ach, ľúto mi za šálikom, ktorý videl toľké!

Dnes sedím v letúne Caproni a prvýkrát sa vraciam domov, no nie do Rakúsko-Uhorska, lež do vlasti novej, ktorú som sa toľké roky v salónoch parížskych a talianskych pokúšal osnovať a ktorá sa stala skutkom skutočným. Zostupujeme do malej výšky a už zreteľne vidíme strechy chalúpok, polia a cesty, odkiaľ ľudia z vozov nám kývajú, nevediac, kto to letí, lebo moja cesta je tajná, ministerstvo si tak prialo, nuž ale viem, že ľud môj máva ozrutnému vtákovi z lán, preglejky a plátna len preto, lebo hrmotiaceho draka pripomína, tvora v prstonárodných povestiach zrodeného.

A možno mávajú, lebo takých podivností veľa nevideli, hoci vojna, čo celkom nedávno skončila sa, ponúkla i strašné bitky letúnov vo vzduchu, zakončené padajúcimi telami z oblakov. Onedlho pristáť by som mal v Bratislave na pôde naskrze nového Slovenska, slobodnej zeme, ktorá sa jarma Uhorskej spupnosti zbavila a ide si vládnuť sama.

Vážení čtenáři, právě jste dočetli ukázkou z knihy Hejtovaňja.

Pokud se Vám ukázka líbila, na našem webu si můžete zakoupit celou knihu.